

LA CONCESSIÓ DEL DRET DE VOT A LES DONES

J. S. Mill

Les més recents de totes aquestes dissertacions van ser produccions conjuntes meues i d'aquella la pèrdua de la qual, fins i tot des d'un punt de vista merament intel·lectual, mai no podrà reparar-se o alleujar-se. Però l'assaig següent és seu en un sentit peculiar i la meua contribució és poc més que la d'un editor i amanuense. Havent-se'n conegut l'autoria en el moment i atribuït a ella, resulta convenient afirmar que mai no ho va considerar una discussió completa sobre el tema que tracta i, encara que ho tinc en alta estima, preferiria que seguira ignorat abans que es llegira amb la idea que puga trobar-se en ell la més lleu imatge d'una ment i un cor que en la seua unió de les excel·lències que es consideren més rares i oposades no tenien igual en un altre ésser humà del que haja sabut o llegit. Encara que era la llum, vida i gràcia de tota societat en la qual prenguera part, el fonament del seu caràcter era una profunda serietat, resultat de la combinació dels sentiments més vigorosos i sensibles amb els principis més elevats. Tot el que excita admiració quan es troba per separat en uns altres, apareixia unit en ella: una consciència alhora sana i tendra; una generositat lligada només a un sentiment de justícia, que amb freqüència oblidava els seus propis greuges, però no mai els dels altres; un cor tan gran i amorós que qualsevol capaç de mostrar la menor resposta de simpatia sempre la rebia multiplicada per deu; i en l'aspecte intel·lectual, una imaginació vigorosa i encertada, una delicadesa de percepció, una precisió i claredat d'observació només igualades per la profunditat del seu pensament especulatiu i per un judici i discerniment pràctics gairebé infal·libles. Tan elevat era el nivell general de les seues facultats que la poesia, la filosofia, l'oratoría o l'art més excel·sos semblaven trivials al seu costat i capaçs només d'expressar una petita part de la seua ment. I no hi ha cap d'aquestes maneres de manifestació en la qual no poguera haver ocupat el més alt rang, si la seua inclinació no l'haguera portat a soler-se acontentar amb ser la inspiradora, instigadora i coadjutora no reconeguda d'uns altres.

L'assaig present va ser escrit per promoure una causa que abrigava en el més profund del seu cor i encara que apel·la només a les raons més severes, es va dirigir al lector general. En la seua opinió, la qüestió es trobava en un estadi en el qual només podia resultar útil el tracte argumentatiu més calmat, mentre s'ometien necessàriament els arguments més versats perquè resultaven inadequats per a l'efecte popular. Si haguera viscut per escriure tots els seus pensaments sobre aquest important assumpte, hauria produït alguna cosa tan transcendent en profunditat en l'assaig present que, si no haguera posat un rígid fre als seus sentiments, ho hauria avantatjat en fervorosa eloqüència. Però res d'allò que poguera haver escrit sobre un tema determinat hauria donat una idea adequada de la profunditat i extensió de la seua ment. De la mateixa manera que durant la seua vida contínuament detectava, abans que qualsevol altre haguera semblat percebre'ls, aquests canvis de temps o circumstàncies que deu o dotze anys després es convertirien en temes de comentari general, m'aventure a profetitzar que si la humanitat continua millorant, la seua història espiritual per a les eres esdevenidores serà l'elaboració progressiva dels seus pensaments i la realització de les seues concepcions.

La majoria dels nostres lectors probablement s'assabentaran per primera vegada en aquestes pàgines que ha sorgit als Estats Units, i en la part més civilitzada i il·lustrada d'aquests, una agitació organitzada sobre una nova qüestió, nova no per als pensadors, ni per a aquells que senten i reconeixen els principis del govern lliure i popular, però nova i fins i tot desconeguda com a tema de reunions públiques i acció política pràctica. Aquesta qüestió és la concessió de drets de sufragi i polítics a les dones; la seua admissió, en la llei i en la realitat, a la igualtat en tots els drets, polítics, civils i socials, amb els ciutadans homes de la comunitat.

Afegiré a la sorpresa amb la qual molts rebran aquesta informació que l'agitació que ha començat no és un al·legat realitzat per escriptors i oradors masculins en favor de les dones, mentre que aquelles que són manifestament les beneficiàries hi romanen indiferents o ostensiblement hostils. És un moviment polític, pràctic en els seus objectius, dut a terme d'una manera que denota intenció de perseverar. I no és un moviment simplement *per a* les dones, sinó *realitzat per* les dones. La seua primera manifestació pública sembla haver estat una Convenció de Dones, celebrada en l'Estat d'Ohio, la primavera del 1850. No hem vist cap informe d'aquesta reunió. El 23 i 24 d'octubre passats, es van celebrar a Worcester (Massachusetts) una successió de reunions públiques sota el nom Convenció sobre els Drets de la Dona, de la qual la presidenta va ser una dona i gairebé totes les principals oradores, dones, però reforçades en nombre abundant per homes, entre els quals es trobaven els més distingits dirigents de la causa afí de l'emancipació dels negres. Es van nomenar un comitè general i quatre especials amb la finalitat de fer avançar l'empresa fins a la propera reunió anual.

Segons l'informe aparegut en el *New York Tribune*, més d'un miler de persones hi van ser presents i «si s'haguera comptat amb un lloc més gran, hi haurien assistit molts milers més». Es descrivia el lloc «ple de gom a gom des del començament d'oidors atents i interessats». Quant a la qualitat del discurs, les actes suporten una comparació avantatjosa amb les de qualsevol moviment popular que coneixem, en aquest país o a Amèrica. Molt rarament en l'oratoría de les reunions públiques és el paper de la verbositat i la declamatoría tan petit, la del bon judici i la raó calmats, tan considerable. El resultat de la convenció va ser encoratjador en tots els aspectes per a qui l'havia convocat, i està probablement destinada a inaugurar un dels moviments més importants cap a la reforma política i social, que són la millor característica de l'època actual.

Que les promotores d'aquesta nova agitació basen la seua postura en principis i no temen declarar-los en la seua més àmplia extensió, sense contemporització o concessió, es veurà per la resolució adoptada per la Convenció, part de la qual transcrivim:

“Resolem: Que tot ésser humà, major d'edat i resident durant un període apropiat en el sòl de la nació, de qui es requereix obeir la llei, té dret a veu en el seu compliment; que tota persona, la propietat de la qual o el treball tributen pel sustent del govern, té dret a una part directa en aquest govern; per tant,

Resolem: Que les dones tenen dret al sufragi i a ser considerades candidates a un càrrec, (...) i que tot partit que declare representar la humanitat, la civilització i el progrés de l'època està obligat a inscriure en les seues banderes igualtat davant la llei, sense distinció de sexe ni color.

Resolem: Que, ja que la perspectiva d'una ocupació honrada i útil en la vida futura és el millor estímul per a l'ús dels avantatges educatius i atès que la millor educació és la que ens atorguem en les lluites, ocupacions i disciplina de la vida, és impossible que les dones facen ple ús de la instrucció acordada per a elles o que la seua carrera faça justícia a les seues facultats, fins que no se'ls obren les vies per a les diverses ocupacions civils i professionals.

Resolem: Que tot esforç per educar les dones, sense concedir-los els seus drets i despertar la seua consciència mitjançant el pes de les seues responsabilitats, és fútil i un desaprofitament de treball.

Resolem: Que les lleis de la propietat, que afecten les persones casades, necessiten una revisió completa, de tal manera que tots els drets siguin iguals entre ells; que l'esposa posseïssa, durant la vida, un control igual sobre la propietat guanyada mitjançant l'esforç i els sacrificis mutus i siga hereva del seu espòs precisament en la mesura en què aquest és hereu d'ella, i tinga dret a la seua mort a disposar per testament de la mateixa part de la propietat conjunta que ell”.

El que segueix és un breu resum de les principals demandes.

1. *Educació* en escoles primàries i secundàries, universitats, institucions mèdiques, legals i teològiques.
2. *Participació* en els treballs i guanys, riscos i remuneracions de la indústria productiva.
3. *Una part igual* en la formació i administració de les lleis —municipals, estatals i nacionals— en les assemblees legislatives, tribunals i càrrecs executius”.

Seria difícil posar un significat tan cert, just i raonable en un estil tan poc calculat per recomanar-lo com el d'algunes de les resolucions. Però malgrat les objeccions que pugen fer-se a algunes de les expressions, cap, en la nostra opinió, es pot fer a les demandes en si. Com a assumpte de justícia, el tema ens sembla massa clar per a la disputa. A causa de la seua oportunitat, com més s'examine, més potent apareix.

Seria difícil per a qualsevol negar que les dones tenen tant de dret personal com els homes al sufragi o a un lloc en la tribuna del jurat. Certament, no ho poden negar els Estats Units d'Amèrica, com a poble o com a comunitat. Les seues institucions democràtiques descansen notòriament en el dret inherent de cadascú a tenir veu en el govern. La seua Declaració d'Independència, formulada pels homes que continuen sent les seues grans autoritats constitucionals, aquest document que ha estat des del començament i és ara la base reconeguda de la seua política, comença amb aquesta declaració expressa:

“Sostenim que aquestes veritats són manifestes: que tots els homes són creats iguals; que el seu Creador els va dotar de certs drets inalienables; que entre aquests estan la vida, la llibertat i la persecució de la felicitat; que per aconseguir aquests drets s'han instituït governs entre els homes, derivant els seus justos poders del consentiment dels governats”.

No imaginem que cap demòcrata americà eludiria la força d'aquestes expressions mitjançant el subterfugi deshonest o ignorant que “homes”, en aquest document memorable, no vol dir éssers humans, sinó només un sexe; que “vida, llibertat i persecució de la felicitat” són “drets inalienables” només de la meitat de l'espècie humana; i que amb “els governats”, el consentiment dels quals s'afirma que és l'única font del poder just, es refereix només a aquesta meitat de la humanitat que, en relació amb l'altra, ha assumit fins ara el caràcter de governadora. La contradicció entre principi i pràctica no pot disculpar-se amb explicacions. Un descuit semblant de les màximes fonamentals del seu credo polític ha estat comès pels nord-americans en el cas flagrant dels negres; d'ells estan aprenent a reconèixer la vilesa. Després d'una lluita que, per molts dels seus incidents, es mereix el nom d'heroica, els abolicionistes són ara tan forts en nombre i influència que mantenen l'equilibri dels partits als Estats Units. Era just que els homes els noms dels quals romandran associats amb l'extirpació del sòl democràtic d'Amèrica de l'aristocràcia del color estigueren entre els promotors, per a Amèrica i la resta del món, de la primera protesta col·lectiva contra l'aristocràcia del sexe, una distinció tan accidental com la del color, i tan plenament improcedent per a totes les qüestions de govern.

La reclamació de la igualtat civil i política de les dones posseeix un atractiu irresistible no només per a la democràcia d'Amèrica, sinó també per a aquests radicals i cartistes de les illes britàniques i els demòcrates del continent que reclamen el que es denomina sufragi universal com a dret inherent, injustament i opressivament negat a aquestes. Perquè, amb quina veritat o racionalitat podria qualificar-se el sufragi d'universal mentre la meitat de l'espècie humana en roman exclosa? Declarar que tenir veu en el govern és dret de tots i demanar-la només per a una part —a saber, la part a la qual pertany el reclamador— és renunciar fins i tot a l'aparença de principi. El cartista que nega el sufragi a les dones només ho és perquè no és *lord*: és un d'aquests igualadors que només anivellarien a una altura més baixa que la seua.

Fins i tot aquells que no consideren que tenir una veu en el govern siga un dret personal, ni professen principis que requerisquen que s'estenga a tots, solen posseir màximes tradicionals de justícia política amb les quals és impossible conciliar l'exclusió de totes les dones dels drets comuns de la ciutadania. És un axioma de la llibertat anglesa que els impostos i la representació han de ser coextensos. Fins i tot sota les lleis que atorguen la propietat de l'esposa a l'espòs, hi ha moltes dones solteres que paguen impostos. És una de les doctrines fonamentals de la Constitució britànica que totes les persones siguen jutjades pels seus iguals; però les dones, quan són jutjades, ho són per jutges masculins i un jurat masculí. Als estrangers la llei els concedeix el privilegi de reclamar que la meitat del jurat estiga format per ells mateixos; però no ho concedeix a les dones. Deixant a un costat màximes detallades, que representen idees locals i nacionals en lloc d'idees universals, és un dictat de justícia reconegut no fer distincions degradants sense necessitat. En totes les coses, la presumpció ha d'estar del costat de la igualtat. Ha de donar-se una raó de per què es permet alguna cosa a una persona i es prohibeix a una altra. Però quan el que es prohibeix inclou gairebé tot allò que més aprecien aquells als quals es permet i que consideren d'allò més insultant ser-ne privats; quan no només la llibertat política, sinó la llibertat personal d'acció és prerrogativa d'una casta; quan fins i tot l'exercici de la indústria, gairebé totes les ocupacions que requereixen les facultats més elevades en un important àmbit, que condueixen a distincions, riqueses o fins i tot independència pecuniària, estan vedats com a domini exclusiu de la secció dominant, amb a penes alguna porta oberta per a la classe dependent excepte aquelles les quals tots aquells que poden entrar en una altra part passen de llarg desdenyosament, les miserables conveniències que s'avancen com a excuses per a una distribució tan grollerament parcial no bastarien, tot i que foren reals, per convertir-la en una altra cosa que una flagrant injustícia. Així mateix, estem fermament convençudes que, lluny de ser convenient la divisió de la humanitat en dues castes, l'una nascuda per governar sobre l'altra, és, en aquest cas com en tots els restants, un greuge inqualificable; una font de perversió i desmoralització, tant per a la classe afavorida com per aquella a les expenses de la qual s'afavoreix; produint cap dels béns que s'acostuma a atribuir-li i formant una barrera gairebé insuperable mentre dure per a qualsevol millora realment vital en el caràcter o la condició social de la raça humana.

Ens proposem ara mantenir aquestes tesis, però abans d'entrar-hi, voldríem dissipar les objeccions preliminars que, en les ments de les persones per a les quals el tema és nou, és probable que impedisquen un examen real i consciencios. El principal d'aquests obstacles és el més formidable: el costum. Les dones mai no han gaudit de drets iguals als homes. Reclamar en el seu nom els drets comuns de la humanitat es considera prohibit per la pràctica universal. El més fort dels prejudicis, el prejudici contra allò que és nou i desconegut, ha perdut gran part de la seua força en una època de canvis com l'actual; de no ser així, hi hauria poca esperança de prevaler contra ell. Fins i tot en els nostres dies, en més de tres cambres del món habitable, la resposta «sempre ha estat així» conclou tota discussió. Però els europeus moderns i els seus semblants americans es vanaglorien que saben i fan moltes coses que els seus avantpassats mai no van saber ni van fer; i potser siga aquest el punt més inqüestionable de superioritat en el present sobre les èpoques antigues, que l'hàbit no és ara el tirà que solia ser sobre opinions i maneres d'actuar, i que el culte al costum és una idolatria en declivi. Un pensament desacostumat sobre un tema que concerneix el major interès de la vida continua sorprenent quan es presenta per primera vegada; però si pot mantenir-se fora de la ment fins que passa la impressió d'estranyesa, al final és escoltat i obté una consideració tan racional com l'intel·lecte de l'oïdor està acostumat a concedir a qualsevol altre tema.

En el cas present, el prejudici del costum està sens dubte del costat injust. Grans pensadors, en èpoques diferents, de Plató a Condorcet, a més d'alguns dels noms més eminents de nostra era, han realitzat protestes emfàtiques en favor de la igualtat de les dones. I hi ha hagut societats de voluntaris, religioses o laiques, de les quals la Societat d'Amics és la més coneguda, que han reconegut aquest principi. Però no hi ha hagut comunitat política o nació en la qual, per llei i ús, les dones no s'hagen trobat en un estat d'inferioritat política i civil. En el món antic s'al·legava el mateix fet, amb igual veritat, en nom de l'esclavitud. Podria haver-se al·legat en favor de la forma mitigada d'esclavitud, la servitud, durant tota l'edat mitjana. Es propugnava contra la llibertat d'indústria, llibertat de consciència, llibertat de premsa; es pensava que cap d'aquestes llibertats era compatible amb un Estat ben ordenat, fins que han provat la seua possibilitat existint com a fets reals. Que una institució o pràctica siguen de costum no és una presumpció de la seua bondat, quan pot assignar-se per a la seua existència una altra causa suficient. No és difícil comprendre per què la submissió de les dones ha estat un costum. No es necessita més explicació que la força física.

Que s'haja fet legalment inferiors aquells que eren més febles físicament és completament conforme amb la manera en què s'ha governat el món. Fins fa molt poc, el domini de la fortalesa física era la llei general en els assumptes humans. Al llarg de tota la història, les nacions, races i classes que resultaven els més forts en músculs, riqueses o disciplina militar han conquistat i sotmès la resta. Malgrat que fins i tot en les nacions més avançades s'ha condemnat la llei de l'espasa com a indigna, només ho ha estat des del calumniat segle XVIII. Les guerres de conquesta no han cessat fins que van començar les revolucions democràtiques. El món és molt jove i acaba de començar a despullar-se de les injustícies. Fins ara no s'ha desembarassat de l'esclavitud dels negres. Fins ara no s'ha desembarassat del despotisme monàrquic. Fins ara no s'ha desembarassat de la noblesa feudal hereditària. Fins ara no s'ha desembarassat dels impediments basats en la religió. Està començant a tractar tots els *homes* com a ciutadans, a part de la porció rica i afavorida de la classe mitjana. Podem admirar-nos que encara no haja fet tant per les dones? Tal com estava constituïda la societat fins a generacions molt recents, la desigualtat era la seua base; l'associació cimentada en drets iguals amb prou feines existia; ser iguals era ser enemics; dues persones gairebé no podien col·laborar en alguna cosa o establir una relació amistosa sense que la llei assenyalara que un d'ells havia de ser superior a l'altre. La humanitat ha superat aquest estat, i ara totes les coses tendeixen a substituir, com a principi general de les relacions humanes, el domini del més fort per una igualtat justa. Però, de totes les relacions, en ser l'existent entre homes i dones la més propera i íntima, i en estar connectada amb el major nombre de vigoroses emocions, era segur que seria l'última a tirar la vella regla i rebre la nova: ja que la tenacitat amb què s'aferra a les formes i circumstàncies amb les quals que se l'ha associat, encara que siga accidentalment, va en proporció a la fortalesa d'un sentiment.

Quan un prejudici, que té algun domini sobre els sentiments, es troba reduït a la desagradable necessitat d'assignar raons, pensa que ha fet prou quan ha reafirmat el punt en disputa amb expressions que apel·len al sentiment preexistent. Així doncs, moltes persones consideren que han justificat de manera suficient les restriccions sobre el camp d'acció de les dones quan han dit que les empreses de les quals s'exclou aquestes *no són femenines* i que la seua *esfera adequada* no és la política o la publicitat, sinó la vida privada i domèstica.

Neguem el dret d'una part de l'espècie a decidir per l'altra part, o d'un individu per un altre individu, què és o no la seua "esfera adequada". L'esfera adequada de tots els éssers humans és la major i més elevada que siguin capaces d'aconseguir. Quina siga aquesta no pot esbrinar-se sense una completa llibertat d'elecció. Per tant, les oradores de la Convenció d'Amèrica han actuat sàviament i justa en negar-se a tocar la qüestió de les aptituds peculiars d'homes i dones o els límits dins d'aquesta o aquella ocupació que cal suposar més adaptada a l'un o a l'altre. Sostenen justament que només pot respondre's satisfactòriament a aquestes qüestions mitjançant una llibertat perfecta. Que tota ocupació s'obri a tots, sense afavorir o descoratjar ningú, i les ocupacions cauran en les mans dels homes i les dones que l'experiència trobe més capaços per exercir-los adequadament. No cal témer que les dones lleven de les mans dels homes cap ocupació que aquests exercisquen millor que elles. Cada individu demostrarà les seues capacitats de l'única manera que cal, provant; i el món obtindrà el benefici de les millors facultats de tots els seus habitants. Però interferir per endavant mitjançant un límit arbitrari i declarar que siga quin siga el geni, el talent, l'energia o la força mental d'un individu de determinat sexe o classe, no exercirà aquestes facultats o únicament les exercirà en unes poques de les moltes maneres en les quals es permet a uns altres utilitzar les seues no és només una injustícia per a l'individu i un detriment per a la societat, que perd alguna cosa que no li sobra, sinó també la manera més eficaç d'establir que en el sexe o la classe així encadenats no existisquen les qualitats que no es permet exercitar.

Seguirem el mateix encertat exemple de la Convenció en no entrar en la qüestió de les suposades diferències en qualitats mentals o físiques entre els sexes; no perquè no tenim res a dir, sinó perquè en tenim massa; per discutir aquest únic punt de manera acceptable es necessitaria tot l'espai amb què expliquem per dedicar al tema complet¹. Però si aquells que afirmen que l'"esfera adequada" per a les dones és la domèstica volen dir amb això que no s'han mostrat qualificades per a cap altra, l'afirmació evidencia gran ignorància de la vida i la història. Les dones han demostrat capacitat per a les funcions socials més elevades, en la proporció exacta en què han estat admeses. Per una curiosa anomalia, encara que inelegibles fins i tot per als llocs de l'Estat més baixos, alguns països les admeten en els més elevats, els reals; i si existeix una funció per la qual han mostrat una decidida vocació, és la de regnar. Per no remuntar-nos a la història antiga, busquem en va governants més capaços o fermes que Elisabet d'Anglaterra; que Isabel de Castella; que Maria Teresa; que Caterina de Rússia; que Blanca, mare de Lluís IX de França; que Joana III de Navarra, mare d'Enric IV. Hi ha pocs reis registrats que lluitaren amb circumstàncies més difícils o que les superaren més triomfalment que elles. Fins i tot en l'Àsia semibàrbara, princeses que mai no havien estat contempla-des per uns altres homes que els de la seua família o, si més no, que no havien parlat amb ells més que des de darrere d'una cortina, han exhibit com a regents, durant la minoria dels seus fills, molts dels més brillants exemples de govern just i vigorós. En l'edat mitjana, quan la distància entre els rangs alts i els inferiors era major que mai entre homes i dones, i les de la classe

---

¹ No deixarem de citar un excel·lent passatge sobre aquesta part del tema d'una de les contribucions de Sydney Smith a la *Revista d'Edimburg*: «S'ha dit molt sobre la diferència original de capacitat entre homes i dones, com si les dones anaren més ràpides i els homes, més judiciosos, com si les dones anaren més notables per la delicadesa d'associació i els homes, per facultats d'atenció més vigoroses. Tot això, haig de confessar-ho, em sembla molt capritxós. Suposem que tothom ha de percebre que existeix una diferència en els enteniments dels homes i les dones que coneixem cada dia; però segurament no existeix cap que no puga explicar-se per la diferència de circumstàncies en les quals han estat col·locats, sense fer referència a una diferència conjectural de conformació de la ment original. Mentre xiquets i xiquetes s'enjogassen en la pols i roden els cercols junts són exactament iguals. Si prens la meitat d'aquestes criatures i les entrenes en un conjunt particular d'accions i opinions, i l'altra meitat en un conjunt completament contrari, el curs dels seus enteniments diferirà, segons un grup o un altre d'ocupacions haja posat aquest o aquest talent en acció. Segurament no hi ha ocasió d'acudir a un raonament més profund o més abstrús a fi d'explicar un fenomen tan simple» (Sydney Smiths, *Works*, vol. I, pàg. 200).

privilegiada, encara que sotmeses a la tirania dels homes de la seua mateixa classe, estaven sota ells a menor distància que cap altre i en la seua absència amb freqüència els representaven en les seues funcions i autoritat, nombroses castellanes, com Joana de Montfort o la gran comtessa de Derby en data tan tardana com l'època de Carles I, es van distingir no només per la seua capacitat política, sinó també per la militar. En els segles immediatament anteriors i posteriors a la Reforma, les dames de les cases reials, com a diplomàtiques, com a governadores de províncies o com a conselleres confidencials dels reis, van estar a l'altura dels primers homes d'Estat del seu temps; i el tractat de Cambrai, que va donar pau a Europa, va ser negociat en conferències on no va haver-hi unes altres persones presents més que la tia de l'emperador Carles V i la mare de Francesc I.

Així doncs, no cal qüestionar que les dones són adequades per a la política, però és molt probable que la disputa es convertisca en si la política és adequada per a les dones. Quan es despulla del seu adorn d'expressions declamàtores les raons al·legades per excloure-les de la vida activa en tots els seus departaments més elevats i es redueixen a la simple expressió d'un significat, semblen ser fonamentalment tres: primera, la incompatibilitat de la vida activa amb la maternitat i les tasques de la casa; segona, el seu suposat efecte enduridor sobre el caràcter; i tercera, la inconveniència d'afegir més competència a la pressió ja excessiva en tota classe d'ocupacions professionals o lucratives.

La primera, l'argument de la maternitat, és la que més s'accentua, encara que aquesta raó (gairebé no necessita dir-se), si ho fóra, només és aplicable a les mares. No és necessari ni just fer imperatiu a les dones que han de ser mares o res; o que si una vegada han estat mares, no seran res més durant la resta de les seues vides. Ni les dones ni els homes necessiten una llei que els excloga d'una ocupació si n'han pres una altra que és incompatible amb aquesta. Ningú proposa excloure el sexe masculí del parlament perquè un home pot ser soldat o mariner en servei actiu o comerciant els negocis del qual requereixen tot el seu temps i les seues energies. Nou dècims de les ocupacions dels homes els exclouen *de facto* de la vida pública, de manera tan efectiva com si ho foren per la llei; però aquesta no és raó per fer lleis perquè excloguen els nou dècims i menys encara, el dècim restant. La raó és la mateixa per a les dones que per als homes. No hi ha necessitat de fer provisions mitjançant la llei que la dona no s'ocuparà dels detalls actius d'una llar i de l'educació dels fills mentre alhora practica una professió o és triada en el parlament. On la incompatibilitat és real, es cuidarà a si mateixa, però és una gran injustícia fer de la incompatibilitat un pretext per a l'exclusió d'aquells que no es troben en aquest cas. I si tingueren llibertat d'elecció, en serien moltes. L'argument de la maternitat es queda sense suport en el cas de les solteres, una classe gran i en augment de la població; fet que, és pertinent assenyalar, en tendir a disminuir l'excessiva competència dels nombres, es calcula que ajuda molt a la prosperitat de tots. No existeix una raó o necessitat inherents que totes les dones trien dedicar les seues vides a una funció animal i les seues conseqüències. Nombroses dones són esposes i mares només perquè no els queda una altra trajectòria oberta, cap altra ocupació per als seus sentiments o activitats. Tota millora en la seua educació i ampliació de les seues facultats, tot allò que les fa més qualificades per a qualsevol altra manera de viure, augmenta el nombre d'aquells que consideren una injúria i opressió que se'ls negue l'elecció. Dir que les dones han de ser excloses de la vida activa perquè la maternitat les desqualifica per a això en realitat és dir que se'ls ha de prohibir qualsevol altra trajectòria a fi que la maternitat siga el seu únic recurs.

Però, en segon lloc, es propugna que atorgar la mateixa llibertat d'ocupació a les dones que als homes seria una addició perjudicial a la munió de competidors, per als quals s'obstruirien les vies de gairebé tots els tipus d'ocupacions i les seues remuneracions es reduirien. Aquest argument, cal observar, no assoleix la qüestió política. No dóna excusa per excloure les dones dels drets de la ciutadania. No toca el sufragi, la tribuna del jurat, l'admissió a la legislatura i al càrrec. Només es refereix a la branca industrial del tema. Assignem-li, doncs, plena força des d'un punt de vista econòmic, assumint que obrir a les dones les ocupacions ara monopolitzades pels homes tendiria, igual que la ruptura d'uns altres monopolis, a rebaixar la taxa de remuneració d'aquestes ocupacions. Considerem a què ascendeix aquesta mala conseqüència i quina és la seua compensació. El pitjor que s'ha afirmat mai, molt pitjor que tot allò que probablement succeiria, és que si les dones competiren amb els homes, un home i una dona no podrien guanyar junts més del que ara guanya l'home sol. Fem aquesta suposició, la més desfavorable possible: l'ingrés conjunt dels dos seria el mateix que abans, mentre que la dona seria elevada de la posició de servent a la de companya. Fins i tot si tota dona, com ara succeeix, tinguera dret al fet que un home la sustentara, quan infinitament preferible és que part dels ingressos procedisca d'allò guanyat per la dona, tot i que la suma total només augmentara un poc, al fet que es veiera obligada a romandre de banda a fi que els homes siguen els únics que guanyen i els únics que aporten el que es guanya. Fins i tot amb les lleis actuals respecte a la propietat de les dones, una dona que contribueix materialment al manteniment de la família no pot ser tractada de la mateixa manera desdenyosament tirànica que una que, malgrat que s'esforce com a esclava domèstica, és dependent de l'home per a la subsistència^{2,3}. Quant a la depressió dels salaris per l'augment de la competència, en el seu moment es trobaran remeis per a això. Podrien aplicar-se pal·liatius de manera immediata; per exemple, una exclusió més rígida dels xiquets de les ocupacions industrials durant els anys en els quals només han de treballar per enfortir els seus cossos i ments per a la vida futura. Els xiquets són dependents per necessitat i estan sota el poder d'uns altres. El seu treball, en no ser per a ells mateixos, sinó per al guany dels seus pares, és un tema apropiat per a la reglamentació legislativa. Pel que fa al futur, no creiem que continuarà per sempre la multiplicació imprevisora i la conseqüent dificultat excessiva de guanyar-se la subsistència, ni que la divisió de la humanitat en capitalistes i jornalers contractats, i la regulació de la recompensa d'aquests fonamentalment per l'oferta i la demanda serà per sempre, o fins i tot per molt més temps, la regla del món. Però en la mesura en què la competència és la llei general de la vida humana, és una tirania tirar fora la meitat dels competidors. Tots aquells que han assolit l'edat d'autogovernar-se tenen el mateix dret al fet que se'ls permeta vendre qualsevol tipus de treball útil que siguen capaços pel preu que els proporcione.

La tercera objecció per a l'admissió de les dones en la vida política o professional, la seua suposada tendència a l'enduriment, pertany a una època passada i amb prou feines la comprèn la gent d'avui dia. No obstant això, encara hi ha persones que diuen que el món i les seues distraccions tornen a l'home egoista i insensible; que les lluites, rivalitats i col·lisions de negocis i política els fan durs i poc amigables; que si la meitat de l'espècie ha de lliurar-se inevitablement a aquestes coses, és d'allò més necessari que l'altra meitat se'n mantinga lliure; que preservar les dones de les males influències del món és l'única oportunitat d'impedir que els homes es lliuren plenament a elles.

---

² Els efectes veritablement horribles de l'estat actual de la llei entre la població treballadora més baixa s'exhibeixen en aquests casos d'espantós maltractament dels treballadors a les seues esposes, dels quals vessen tots els periòdics i dossiers policials. Canalles ineptes per tenir la menor autoritat sobre un ser vivent compten amb una desgraciada dona com a esclava de la seua llar. Aquests excessos no existirien si les dones guanyaren diners i tingueren dret a posseir una part de la renda de la família.

Aquest argument hauria estat plausible quan el món estava en l'era de la violència; quan la vida estava plena de conflicte físic i tot home havia de reparar els seus greuges o els d'uns altres mitjançant l'espasa o la força del seu braç. Les dones, com els sacerdots, en estar exemptes d'aquestes responsabilitats i d'una certa part dels perills acompanyants, poden haver exercit una influència benèfica. Però en la condició present de la vida humana, no sabem on puguen trobar-se aquestes influències enduridores a les quals els homes estan sotmesos i de les quals les dones estan exemptes en l'actualitat. Avui dia, rares vegades els correspon als individus lluitar mà a mà, fins i tot amb armes pacífiques; les enemistats i rivalitats personals expliquen poc en les transaccions mundanes; la pressió general de les circumstàncies, no la voluntat adversa dels individus, és l'obstacle contra el qual ara avancen els homes. Aquesta pressió, quan és excessiva, falleix l'esperit i entorpeix i amarga els sentiments, però no menys de les dones que dels homes, ja que no sofreixen menys aquests mals. Continua havent-hi baralles i disgustos, però les seues fonts han canviat. En un altre temps, el senyor feudal trobava el seu més aferrissat enemic en el seu poderós veí, el ministre o cortesà, en el seu rival per al lloc; però l'interès oposat en la vida activa, com a causa d'animositat personal, està antiquat; les enemistats actuals sorgeixen no de grans coses, sinó de petites, d'allò que la gent es diu mútuament, més que d'allò que fa; i si hi ha aversió, malícia i tot tipus de falta de caritat, es troba tant entre les dones com entre els homes. En l'estat present de la civilització, la noció de guardar les dones de la influència avesadora del món només podria dur-se a terme recloent-les de tota societat. Els deures comuns de la vida comuna, tal com està constituïda en l'actualitat, són incompatibles amb qualsevol altra suavitat en la dona que no siga debilitat. Sens dubte, les ments febles en cossos febles fa molt que van deixar de suposar-se atractives o amables.

Però, francament, cap d'aquests arguments i consideracions toquen la base del tema. La qüestió real és si és just i oportú que la meitat de la raça humana passe per la vida en un estat de subordinació obligada a l'altra meitat. Si el millor estat de la societat humana és el d'estar dividida en dues parts, una formada per persones amb una voluntat i una existència positives, l'altra, per companyes humils d'aquestes persones, unides cadascuna d'elles a un a fi de criar els *seus* fills i fer-li agradable la seua llar; si aquest és el lloc assignat a les dones, és una gentilesa educar-les per a això; fer-los creure que la major bona fortuna que poden aconseguir és ser triada per algun home per a aquest fi; i que qualsevol altra trajectòria que el món considera feliç o honorable els està vedada per la llei, no de les institucions socials, sinó de la naturalesa i el fat.

No obstant això, quan ens preguntem per què l'existència de la meitat de l'espècie ha de ser simplement subordinada a la de l'altra, per què tota dona ha de ser un mer apèndix d'un home, al qual no es permet interès propi, en la ment del qual no puga haver-hi res que competisca amb els interessos i el plaer d'aquell, l'única raó que cap adduir és que als homes els agrada. Els resulta agradable viure en el seu propi benefici i les dones, en benefici dels homes; i els governants van aconseguir durant molt temps fer considerar els súbdits que de les seues qualitats i la seua conducta, les que els són agradables són les seues virtuts apropiades. Helveci s'ha enfrontat a un gran vilipendi per afirmar que les persones solen denominar virtuts les qualitats que els resulten útils o convenients. Queda exemplificat com de cert resulta això de la humanitat en general i de quina manera tan meravellosa prenen i assimilen aquells que estan sota el seu domini les idees de virtut que posen en circulació els poderosos, per la manera en què en un altre temps es va persuadir el món que la virtut suprema dels súbdits era la lleialtat als reis, i se'l continua persuadint que la summa virtut de la feminitat és la

lleialtat als homes. Sota el reconeixement nominal d'un codi moral comú als dos, en la pràctica la tossuderia i l'energia formen el model d'allò que es designa com a virtuts masculines, mentre que l'abnegació, la paciència, la resignació i la submissió al poder, tret que s'ordene resistència per uns altres interessos que els propis, han estat estampats pel consentiment general com els deures i les gràcies preeminents requerits de les dones. I això significa simplement que el poder es fa el centre de l'obligació moral i que a un home li agrada tenir voluntat pròpia, però no que la seua companya domèstica tinga una diferent de la seua.

Estem lluny de pretendre que en els temps moderns i civilitzats no es reconega reciprocitat d'obligació per part del més fort. Aquesta afirmació no seria certa. Però fins i tot aquesta reciprocitat, que ha desarmat la tirania, almenys en les classes alta i mitjana, dels seus trets més revulsius, quan es combina amb el mal original de la condició dependent de les dones, ha introduït al seu torn seriosos mals.

Al començament, i entre tribus que continuen en condicions primitives, les dones eren i són les esclaves dels homes per a les tasques pesades. Tot el treball corporal dur recau en elles. El salvatge australià està ociós, mentre que les dones extrauen cavant les arrels de les quals viuen. Un indi americà, quan ha matat un cérvol, el deixa i envia una dona a transportar-lo a casa. En un lloc un poc més avançat, com ara Àsia, les dones eren i són les esclaves dels homes per a finalitats sensuales. A Europa aviat es va imposar un tercer domini més suau, aconseguit no mitjançant pals, forrellats i barrots, sinó mitjançant la inculcació diligent de la ment; sentiments també de bondat i idees de deure, com les que un superior deu als inferiors sota la seua protecció, van prendre cada vegada més part en la relació. Però, durant molts anys, no es va convertir en una relació de companyonia, fins i tot entre desiguals. Les vides de les dues persones estaven separades. L'esposa formava part del mobiliari de la casa, del lloc de descans al qual l'home tornava dels negocis o el plaer. Les seues ocupacions es trobaven, com encara es troben, entre els homes; els seus plaers i entusiasmes, en la seua majoria, també es trobaven entre els homes, entre els seus iguals. Era un patriarca i un dèspota dins de quatre parets i el poder irresponsable tenia l'efecte, major o menor segons la seua disposició, de tornar-lo dominant, exigent, egòlatra, quan no capritxosament o cruelment tirànic. Però si la part moral de la seua naturalesa sofria, no era així necessàriament, en el mateix grau, en el cas de la part intel·lectual o activa. Podia tenir una ment tan vigorosa i un caràcter tan enèrgic com li permeteren la seua naturalesa i les circumstàncies de la seua època. Podia escriure *Paradise Lost* o guanyar la batalla de Marengo. Aquesta era la condició dels grecs i els romans, i dels moderns fins a una data recent. Les seues relacions amb les seues subordinades domèstiques ocupaven un simple racó, encara que benvolgut, de les seues vides. La seua educació com a homes, la formació del seu caràcter i les seues facultats, depenia fonamentalment d'una classe diferent d'influències.

Ara és d'una altra manera. La millora progressiva ha imposat a tots aquells que tenen poder, i poder domèstic entre la resta, un sentit cada vegada major d'obligació correlativa. Cap home pensa ara que la seua esposa no tinga dret sobre les seues accions, sinó que ha de coincidir amb ella. Tots els homes de consciència creuen que el seu deure cap a les seues esposes és una de les seues obligacions més vinculants. Tampoc se suposa que consistisca només en protecció que, en l'estat actual de civilització, les dones gairebé han deixat de necessitar: implica preocupar-se per la seua felicitat i considerar els seus desitjos, amb un sacrifici no infreqüent dels propis. El poder dels esposos ha aconseguit l'estadi al qual havia arribat el dels reis quan l'opinió encara no posava en dubte la justícia del poder arbitrari, però en teoria i fins a cert grau en la pràctica, condemnava l'egoisme del seu ús. Aquesta millora en els sentiments morals de la humanitat, un major sentit de la consideració que deu tot home a aquells que no tenen ningú més per qui vetllar, ha tendit

a fer de la llar cada vegada més el centre d'interès i les circumstàncies i la societat domèstica, una part cada vegada major de la vida i de les seues activitats i plaers. La tendència s'ha vist reforçada pels canvis de gustos i maneres que han distingit de manera tan destacada les últimes dues o tres generacions. En dies no massa distants, els homes trobaven excitació i omplien el seu temps en violents exercicis corporals, sorolloses taboles i intemperància. En l'actualitat han perdut, excepte les classes més pobres, les seues inclinacions cap a aquestes coses i en general pels plaers més bastos; ara amb prou feines tenen uns altres gustos que els que comparteixen amb les dones i, per primera vegada en el món, homes i dones solen ser companys. Un canvi molt beneficiós, si la companyia fóra entre iguals; però en ser entre desiguals, produeix allò que els bons observadors han apreciat, encara que sense percebre'n la causa, com una deterioració progressiva entre els homes d'allò que fins ara s'havien considerat les excel·lències masculines. Aquells que posen tanta cura perquè les dones no es convertisquen en homes no veuen que els homes s'estan convertint en allò que han decidit que les dones han de ser: cauen en la debilitat que han conreat durant tant de temps en les seues companyes. Aquells que estan associats en les seues vides tendeixen a assimilar els seus caràcters. En l'estreta associació actual entre els sexes, els homes no poden conservar la masculinitat fins que les dones no l'adquirisquen.

Difícilment pot donar-se una situació més desfavorable per al manteniment de l'elevació del caràcter o la força de l'intel·lecte que viure en la societat i buscar per preferència l'afinitat d'inferiors en talent mental. Per què constantment veiem en la vida tantes promeses intel·lectuals i morals seguides per una realització inadequada sinó a causa que els aspirants s'han comparat només amb els inferiors i no han cercat millora o estímulo mesurant-se amb els seus iguals i superiors? En l'estat present de la vida social, aquesta s'està convertint en la condició general dels homes. Cada vegada es preocupen menys per unes altres simpaties i es troben menys sota influències personals que no siguin les del sostre domèstic. Perquè no se'ns interprete malament, és necessari que rebutgem clarament la creença que les dones són fins i tot ara inferiors en intel·lecte als homes. Hi ha dones que són iguals en intel·lecte a qualsevol home que haja viscut mai; i comparant les dones ordinàries amb els homes ordinaris, els variats si bé insignificants detalls que componen l'ocupació de la majoria de les dones probablement demanen tanta habilitat mental com la rutina uniforme de les activitats que són l'ocupació habitual d'una gran majoria d'homes. No és per res procedent de les facultats en si, sinó dels temes i interessos insignificants en els quals únicament s'exerciten, motiu pel qual la companyia de les dones, tal com les circumstàncies presents les fan, exerceix tan sovint una influència dissolvent sobre les facultats i aspiracions elevades dels homes. Si un dels dos no té coneixement ni es preocupa per les grans idees i els objectius que dignifiquen la vida, o sobre algun dels seus assumptes pràctics excepte interessos i vanitats personals, la influència conscient, i encara més la inconscient, de la dona reduirà, excepte en casos rars, a un lloc secundari en la seua ment, si no els extingeix per complet, aquells interessos que no puga compartir o no compartisca.

El nostre argument entra en col·lisió amb qui cabria denominar els reformadors moderats de l'educació de les dones, una sort de persones que creuen el camí de la millora en totes les grans qüestions, aquells que mantindrien els antics mals principis i en mitigarien les conseqüències. Afirment que les dones no han de ser esclaves ni serves, sinó companyes; i educades per a aquest lloc (no diuen que els homes han de ser educats per ser els companys de les dones). Però atès que les dones incultes no són companyes apropiades per als homes cultes, i un home que sent interès en coses per damunt i més enllà del cercle familiar vol que la seua companya coincidisca amb ell en aquest interès, diuen: deixem que les dones milloren el seu enteniment i gust, adquirisquen coneixement

general, conreen la poesia, l'art, fins i tot coquetegen amb la ciència, i alguns allarguen la seua liberalitat fins afirmar: deixem que s'informen de la política, no com una activitat, sinó suficient per sentir interès en els temes i per ser capaces de mantenir una conversa sobre ells amb el seu espòs o almenys per comprendre i impregnar-se de la seua saviesa. Molt agradable per a ell, sens dubte, però per desgràcia contrari a qualsevol millora. Per tenir comunió intel·lectual només amb aquells als quals poden dictar la llei, és el motiu pel qual tan pocs homes continuen avançant en saviesa més enllà dels primers estadis. Els homes més eminents deixen de millorar si només s'associen amb deixebles. Quan han superat aquells que els envolten immediatament, si volen seguir evolucionant, han de buscar uns altres de la seua talla per associar-s'hi. La companyia mental que millora és la comunió entre ments actives, no el mer contacte entre una ment activa i una de passiva. Aquest avantatge inestimable es gaudeix fins i tot ara, quan un home i una dona de ments vigoroses es troben, per rara casualitat, units, i seria molt més freqüent si l'educació s'esforçara tant per formar dones de ment vigorosa com ho fa per impedir-los formar-se. Els moderns i aquells que consideren les maneres d'educació de les dones millorades i il·lustrades abjuren, almenys de paraula, d'una educació de simple exhibició i professen pretendre una sòlida instrucció, però amb aquesta expressió es refereixen a informació superficial sobre temes consistents. Excepte les destreses, les quals en general es considera ara que, si s'ensenyen, ha de fer-se bé, en res s'instrueix completament les dones. Petites parts d'allò que s'intenta ensenyar complet als xiquets és tot allò que es destina o es vol ensenyar a les dones. Allò que fa éssers intel·ligents és el poder del pensament: els estímuls que provoquen aquest poder són l'interès i la dignitat del pensament i un camp per a la seua aplicació pràctica. Ambdós motius s'arranen d'aquelles a les quals es diu des de la infància que el pensament, en totes les seues majors aplicacions, és assumpte d'uns altres, mentre que el seu és fer-se agradables a unes altres persones. L'existència d'elevats poders mentals en les dones no serà més que un accident excepcional fins que tinguen obertes totes les carreres i fins que, igual que els homes, siguen educades per a si mateixes i per al món, no un sexe per a l'altre.

En allò que hem dit sobre l'efecte de la posició inferior de les dones, combinada amb la constitució actual de la vida marital, fins ara només hem tingut en compte els casos més favorables, aquells en els quals hi ha algun acostament real a aquesta unió i barreja de caràcters i vides que contempla la teoria de la relació com a norma ideal. Però si contemplem la majoria dels casos, l'efecte de la inferioritat legal de les dones sobre el caràcter d'ambdós ha de pintar-se en colors molt més foscos. No parlem ara de les brutalitats més grolleres, ni del poder de l'home per retenir els ingressos de la dona o obligar-la a viure amb ell contra la seua voluntat. No ens dirigim a aquell que requerisca que se li prove que aquestes coses han de remeiar-se. Suposem casos mitjans, en els quals no hi ha plena unió ni completa desunió de sentiments i caràcter, i afirmem que en tals casos la influència de la dependència per part de la dona és desmoralitzant per al caràcter dels dos.

És opinió comuna que, prescindint de la intel·lectual, la influència moral de les dones sobre els homes és gairebé saludable. Se'ns diu amb freqüència que és la gran oposada a l'egoisme. Encara que puga ser el cas referent a la influència personal, la de la posició tendeix eminentment a promoure l'egoisme. L'home més insignificant, l'home que no pot aconseguir influència o consideració en un altre lloc, troba un lloc on és patró i cap. Hi ha una persona, amb freqüència el seu superior amb escriu en enteniment, que es veu obligada a consultar-li i a qui ell no està obligat a consultar. Ell és jutge, magistrat, governant sobre els seus assumptes mutus; àrbitre de totes les diferències entre ells. La justícia o consciència davant la qual la dona pot apel·lar són les seues: és ell qui sosté la balança i ajusta els platerets entre els seus propis drets i els de l'altre. És ara l'únic

tribunal, en la vida civilitzada, en el qual la mateixa persona és jutge i part. Una ment generosa, en tal situació, fa que la balança s'incline cap a l'altre costat i atorga a l'altre no menys, sinó més, que una igualtat justa; i d'aquesta manera la part més feble pot permetre's capgirar el mateix fet de dependència en un instrument de poder, i en detriment de la justícia, aprofitar-se egoïstament de la generositat; convertint el poder injust per aquells que en fan un ús altruista en un turment i una càrrega. Però què ocorre quan l'home mitjà està investit d'aquest poder, sense reciprocitat ni responsabilitat? Atorga a aquest home la idea que ell és el primer en dret i opinió, que disposar és el seu paper i el de la dona, sotmetre's; és absurd suposar que aquesta idea només rellisca sobre la seua ment sense enfonsar-se en ella o tenir cap efecte sobre els seus sentiments i la seua actuació. La propensió a convertir-se en el primer objecte de consideració i la resta, com a molt, els segons, no és tan rara com perquè falte on tot sembla disposat a propòsit per fomentar la seua complaença. Si hi ha un poc d'obstinació en l'home, es converteix en el dèspota conscient o inconscient de la seua casa. La dona amb freqüència aconsegueix assolir els seus propòsits, però ho fa mitjançant molt diverses formes de marrada i arteria.

Així doncs, la posició és corruptora per a ambdós per igual; en un produeix els vicis del poder i en l'altra, els de l'artifici. Les dones, en el seu estat físic i moral present, en tenir impulsos més forts, serien naturalment més franques i directes que els homes, però totes les dites i tradicions antigues les representen com arteroses i dissimuladores. Per què? Perquè la seua única via per aconseguir els seus objectius són els camins indirectes. En tots els països en què les dones posseeixen desitjos vigorosos i ments actives, és inevitable aquesta conseqüència, i si és menys notable a Anglaterra que en alguns altres llocs és a causa que les angleses, llevat d'excepcions ocasionals, han deixat de tenir desitjos vigorosos i ments actives.

No estem parlant de casos en els quals hi haja alguna cosa que meresca el nom de fort afecte per ambdues parts. Aquest, quan existeix, és un principi massa poderós per no modificar les males influències de la situació; no obstant això, rares vegades les destrueix per complet. Amb major freqüència, les influències dolentes són massa fortes per a l'afecte i el destrueixen. L'ordre elevat de les unions duradores i felices seria cent vegades més freqüent si l'afecte que els dos sexes busquen mútuament fóra aquesta amistat genuïna que només existeix entre iguals en privilegis i facultats. Però respecte a allò que sovint es denomina afecte en la vida matrimonial, el sentiment habitual i gairebé mecànic d'afabilitat i plaure en societat mútua, que en general es desenvolupa entre persones que viuen juntes constantment, tret que hi haja una aversió real, no hi ha res en ell que contradiga o modere la nociva influència de la relació desigual. Aquests sentiments solen existir entre un sultà i les seues favorites, entre un senyor i els seus serfs; són simples exemples de la docilitat de la naturalesa humana, que s'acomoda fins a cert punt fins i tot en les pitjors circumstàncies, i les naturaleses més comunes, sempre amb la major facilitat.

Pel que fa a la influència que exerceixen personalment les dones sobre els homes, sens dubte, els torna menys durs i brutals; en temps més rudes, solia ser l'única influència moderadora a la qual eren accessibles. Però l'afirmació que la influència de l'esposa torna l'home menys egoïsta, tal com estan avui les coses, conté molt més error que veritat. L'egoïsmes cap a l'esposa i cap a qui interessa a aquesta, els seus fills, encara que afavorit per la seua dependència, no hi ha dubte que la influència de l'esposa tendeix a contrarestar-ho. Però l'efecte general del caràcter de l'esposa sobre ell, en la mesura en què els seus interessos es concentren en la família, tendeix simplement a substituir l'egoïsmes personal pel familiar, vestit amb una disfressa amigable i posada la màscara del deure. Que rares vegades està la influència de l'esposa de part de la virtut pública; que rares vegades fa una altra cosa que descoratjar qualsevol esforç de principi si per ell cap

esperar que sofrisquen els interessos privats o les vanitats mundanes de la família. L'esperit públic, el sentit del deure cap al bé públic és de totes les virtuts, tal com les dones estan en l'actualitat educades i situades, la més rara de trobar entre elles; fins i tot rares vegades compten amb allò que en els homes sol constituir el seu substitut parcial, un sentit de l'honor personal connectat amb tot deure públic. Molts homes als quals no haurien comprat diners ni adulació personal han baratat les seues opinions polítiques davant un títol o invitacions per a la seua esposa; i encara més s'han tornat simples caçadors de les vanitats puerils de la societat perquè les seues esposes les valoren. Quant a les opinions, als països catòlics la influència de l'esposa és un altre nom per a la del sacerdot; aquest li atorga, en les esperances i emocions connectades amb una vida futura, un consol per als sofriments i desenganys que són la seua sort ordinària. En uns altres llocs, el seu pes cau en l'escala del lloc més comú o de les opinions més aparentment venturoses, tant les que serveixen per lliurar-se de la censura com les que és molt probable que procuren l'ascens mundà. A Anglaterra, la influència de l'esposa sol inclinar-se cap al costat no liberal i antipopular: aquest és en general el costat beneficiat per a l'interès personal i la vanitat, ja que què són per a ella la democràcia i el liberalisme en els quals no té part, que la deixen tan pària com l'han trobada? L'home, quan es casa, sol inclinar-se cap al conservadorisme; comença simpatitzant amb qui ostenta el poder més que amb les seues víctimes, i pensa que el seu paper està del costat de l'autoritat. Quant al progrés mental, excepte aquests assoliments vulgars mitjançant els quals es fomenten la vanitat o l'ambició, en general se li posa fi en un home que es casa amb una dona que és mentalment inferior; excepte, per descomptat, que siga desgraciat en el seu matrimoni o es torne indiferent. D'un home de vint-i-cinc o trenta anys, una vegada casat, un observador experimentat rares vegades espera més progrés de ment o sentiments. És rar que el progrés ja realitzat es mantinga. Una espurna de la *mens diviniore* que d'una altra manera podria haver-se estès i convertit en una flama rares vegades sobreviu sense extingir-se durant molt temps. Perquè una ment que aprèn a sentir-se satisfeta amb el que ja és, que no mira incessantment cap a davant a la recerca d'un grau de millora encara no assolit, es torna relaxada, autocomplaent, i perd l'elasticitat i la tensió que la mantenen en el punt ja obtingut. I no hi ha fet en la naturalesa humana al qual l'experiència atorgue un testimoniatge més invariable que a aquest: que totes les influències socials o receptives que no eleven fan descendir; si no tendeixen a estimular i exaltar la ment, tendeixen a vulgaritzar-la.

Així doncs, per l'interès no només de les dones, sinó dels homes, i de la millora humana en el sentit més ampli, l'emancipació de les dones, que el món modern sovint es vanagloria d'haver efectuat i el mèrit de la qual de vegades s'atorga a la civilització i de vegades al cristianisme, no pot detenir-se on està. Si fóra necessari o just que una part de la humanitat romanguera mentalment i espiritualment a mitjan desenvolupar, el desenvolupament de l'altra part havia d'haver-se fet, el més possible, independent de la seua influència. En el seu lloc, s'han tornat els més íntims i, cal dir, les úniques associades íntimes d'aquells que encara les mantenen diligentment inferiors; i just se'ls ha elevat prou per arrossegar els altres al seu mateix nivell.

Hem deixat arrere multitud d'objeccions vulgars que no mereixen resposta o que queden contestades pel curs general dels nostres comentaris. No obstant això, han de dir-se unes quantes paraules sobre un raonament que a Anglaterra s'utilitza molt per donar un aire altruista al manteniment de privilegis egoistes i que, per a les persones no observadores ni reflexives, passa per molt més del que mereix. Les dones, s'afirma, no volen, no pretenen, allò que es denomina la seua emancipació. Per contra, solen repudiar aquest dret quan es fa en el seu nom i cauen amb ferotgia sobre qualsevol d'elles que s'identifique amb la seua causa comuna. Suposem que és cert en el sentit més ample mai

afirmat. Si prova que les europees han de romandre com estan, prova exactament el mateix pel que fa a les asiàtiques, perquè elles també, en lloc de murmurar per la seua reclusió i el fre imposat sobre elles, s'enorgulleixen d'ells i s'admiren de la descaradura de les dones que reben visites de coneguts masculins i són contemplades al carrer sense vel. Els hàbits de submissió fan que homes i dones tinguen ment servil. La vasta població d'Àsia no vol o valora, i probablement no acceptaria, la llibertat política, ni els salvatges de les selves, la civilització; la qual cosa no prova que aquestes situacions no siguen desitjables per a ells o que en un temps futur les gaudiran. Els costums endureixen els éssers humans fins a qualsevol classe de degradació, i insensibilitzen la part de la seua naturalesa que es resistiria a ella. I el cas de les dones és, referent a això, peculiar, ja que a cap altra casta inferior de la qual hàgem sabut se li ha ensenyat a considerar la seua degradació com el seu honor. No obstant això, l'argument implica una consciència secreta que la suposada preferència de les dones pel seu estat dependent és merament aparent i sorgeix perquè no se'ls permet elecció; ja que si la preferència fóra natural, no hi hauria necessitat d'obligar-la mitjançant la llei. Fins ara, cap legislador ha pensat que calguera fer lleis que obliguen la gent a seguir la seua inclinació. El raonament que les dones no volen cap canvi és el mateix que s'ha adduït tantes vegades contra la proposta d'abolir qualsevol mal moral: «No hi ha queixes», la qual cosa no sol ser veritat i quan sí que ho és, és causat pel fet que no existeix aquesta esperança d'èxit sense la qual la queixa rares vegades resulta audible a oïdes renuents. Com sap l'objector que les dones no volen igualtat i llibertat? Mai no va conèixer una dona que no les volguera per a si individualment. Seria molt simple suposar que si ho volen, ho diran. La seua posició és com la dels arrendataris o jornalers que voten contra els seus propis interessos polítics per complaure els seus terratinents i patrons; amb l'únic afegit que la submissió se'ls inculca des de la infància, com l'atracció i gràcia peculiars del seu caràcter. Les ensenya a pensar que rebutjar fins i tot una injustícia admesa contra elles mateixes és alguna quelcom poc femení i que seria millor deixar-ho a algun amic o protector masculins. Les ensenya a considerar que ser acusada de rebel·lar-se contra alguna cosa que admeta ser anomenat una ordenança de la societat és una imputació d'un delictes seriós, per dir el mínim, contra les propietats del seu sexe. Requereix un valor moral inusual, així com desinterès en una dona, expressar opinions favorables a la concessió de drets de sufragi i polítics a les dones, almenys fins que hi haja una certa perspectiva d'aconseguir-los. La comoditat de la vida individual i la seua consideració social solen dependre de la bona voluntat d'aquells que ostenten el poder indegut; i per als posseïdors del poder qualsevol queixa, per molt amarga que siga, sobre el seu mal ús, és un acte menys flagrant d'insubordinació que protestar contra el mateix poder. Les professions de les dones en aquest tema ens recorden als transgressors de l'Estat d'antany que, a punt de ser executats, solien proclamar el seu amor i la seua devoció al sobirà pel mandat injust del qual sofrien. La mateixa Griselda podria comparar-se'ls per les paraules posades per Shakespeare en les boques de víctimes masculines del capritx i la tirania reals: el duc de Buckingham, per exemple, en *Enric VIII* i fins i tot Wolsey. La classe literària de les dones, sobretot a Anglaterra, fa ostentació de renegar del desig d'igualtat o ciutadania i proclamar la seua completa satisfacció amb el lloc que la societat els assigna; exercint en això, com en molts altres aspectes, una influència molt nociva sobre els sentiments i les opinions dels homes, aquells que confiadament accepten les servituds de l'adulació servil com a concessions per força de la veritat, sense considerar que l'interès personal d'aquestes dones és professar qualsevol opinió que esperen que agrade als homes. No és entre els homes de talent, sorgits del poble i protegits i adulats per l'aristocràcia, on busquem els dirigents d'un moviment democràtic. És igual d'improbable que les dones literates d'èxit preferisquen la causa de les dones a la seua pròpia consideració social. Depenen de l'opinió dels homes per als

seus èxits literari i femení; i tal és la seua mala opinió dels homes, que creuen que no hi ha més que un de cada deu mil al qual no li disguste ni tema la fortalesa, sinceritat o esperit elevat en una dona. Per tant, estan ansioses per obtenir el perdó i la tolerància per qualsevol d'aquestes qualitats que puguen exhibir els seus escrits sobre uns altres temes, mitjançant una estudiada mostra de submissió en el següent: mai no donarien ocasió al fet que els homes vulgars diguen (encara que res impedirà que ho facen) que la instrucció fa no femenines les dones i que les dones literates és probable que siguen males esposes.

Però ja n'hi ha prou de tot això, especialment perquè el fet que ha donat ocasió a aquesta consideració fa impossible que se seguísca afirmant per més temps l'aquiescència universal de les dones (llevat d'excepcions individuals) a la seua condició dependent. Als Estats Units, almenys, hi ha dones, aparentment nombroses i ara organitzades per actuar sobre la mentalitat pública, que demanen igualtat en la més plena accepció de la paraula, i la demanen mitjançant una apel·lació directa al sentit de justícia dels homes, no advoquen per ella amb una tímida súplica del seu desgrat.

No obstant això, igual que uns altres moviments populars, pot ser que es veja seriosament retardat pels desencerts dels seus adherents. Jutjats per la norma ordinària dels mítings públics, els discursos de la Convenció són notables per la preponderància de l'element racional sobre el declamatori; però hi ha algunes excepcions, i coses a les quals és impossible lligar un significat racional s'han obert pas en les resolucions. Així, la resolució que estableix les reclamacions fetes en nom de les dones, després d'exigir igualtat en l'educació, en les activitats industrials i en els drets polítics, enumera com a quart punt de demanda alguna cosa sota el nom d'"unió social i espiritual" i "un mitjà d'expressar els plantejaments morals i espirituals més elevats de la justícia", amb una altra xerrameca similar, que només serveix per fer malbé la simplicitat i racionalitat de les altres peticions; semblant-se a aquells que intentarien combinar feblement igualtat nominal entre homes i dones amb distincions obligades en privilegis i funcions. El que necessiten les dones són drets iguals, igual admissió a tots els privilegis socials; no una posició a part, una sort de sacerdoci sentimental. A aquest, l'únic principi just i racional, tant les resolucions com els discursos, s'adhereixen en la seua major part. Contenen tan poc que se sembla al paràgraf absurd en qüestió que sospitem que no és obra de les mateixes mans que la majoria de la resta de les resolucions. La força de la causa rau en el suport d'aquells que estan influïts per la raó i el principi, i intentar recomanar-la per sentimentalismes, de raó absurda i incoherents amb el principi sobre el qual es basa el moviment és col·locar una bona causa al mateix nivell que una dolenta.

Hi ha indicis que l'exemple d'Amèrica se seguirà en aquest costat de l'Atlàntic, i el primer pas s'ha donat en aquesta part d'Anglaterra on té el seu començament tot moviment seriós adreçat envers el progrés polític: els districtes manufacturadors del nord. El 13 de febrer de 1851, una petició d'una dona, convinguda en una reunió pública a Sheffield, que demanava el sufragi electiu, va ser presentada a la Càmera dels Lords pel comte de Carlisle.

VOCABULARI

amanuense: qui té per ofici escriure a mà, copiant o posant en net escrits aliens.

assolir: aconseguir.

avesar: acostumar.

cèrcol: corona cilíndrica de fusta o de ferro amb què jugaven els infants fent-la rodar amb la mà o amb un pal curt (*aro, hula-hoop*).

conscienció: fet a consciència.

dissertar: raonar detingudament i metòdicament sobre alguna matèria.

encoratjar: donar coratge, ànim.

enjogassar: jugar.

espurna: partícula inflamada que es desprèn d'un cos en combustió o fortament rascat; petita quantitat d'una cosa.

forrellat: barreta de ferro que va subjecta amb dues argolles a una porta o a una finestra i que fent-la lliscar es fica per un dels extrems en una argolla o en un forat que hi ha en el bastiment o en l'altra fulla i tanca així la porta o la finestra (*cerrojo*).

groller: bast, poc fi, quant al material o al treballat.

guany: allò que hom guanya.

munió: multitud.

professar: (en el sentit del text) declarar obertament.

serf: persona que no és de condició lliure.

tabola: acció de divertir-se sorollosament.

xerrameca: fet de parlar sense substància.